

NEBÚKADNESAR V SEN

Převod materiálu

Bureš Jiří

Pořadí v lekci

31

VSTUPNÍ VERŠ

Žalmy 146,10 Hospodin bude kralovat v?n?, B?h tv?j, Sijóne, po všechna pokolení. Haleluja.

LITURGICKÉ ?TENÍ

Da 6,1-3.25-28

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- druhá a sedmá kapitola jsou klíčem k pochopení autorova pojetí d?jin. Pro nás je to již naprosto běžné, že d?jiny mají svou periodizaci (starověk, středověk, novověk atd.) a že se rozvíjejí k určitému cíli (Zj). Starověký ?lov?k vnímal spíše pravidelný přirodní rytmus: v?ný návrat stejného ve stále horší podobě (zlatý, stříbrný, měděný, železný věk). Vzorem pro něj byl zlatý (mýtický – božský) dávnověk a každá novota vedla ke zhoršení, porušení dávného pořádku. Každý uzurpátor vyhlašoval, že zavádí staré dobré pořádky - narozdíl od revolucionářů dneška, kteří zas tvrdí, že tvoří úplně novou společnost. Kniha Daniel toto schéma nepřijímá. ?lov?k se nemá podřizovat absolutním nárokům žádného věčného společenskému řádu a má zachovávat věrnost Hospodinu. Ten přizpůsobuje dobu novou, kvalitativně lepší - ne staré pořádky. Vyprávění vzniklo až v době tvrté říše (někdy ve 2. století) a posluchač měl tedy z příběhu uslyšet, že již každou chvíli skončí i tato tvrtá doba a že žije v době, kdy na světovém ciferníku d?jin je za pět minut dvanáct - a vpád Božího království už je neodvratně blízko. Tato napnutá atmosféra je v pozadí celého vyprávění. Tuto jistotu kniha Daniel odhaluje (apokalypsis - odhalení).

- král je charakterizován jako typický despota - jeho slovo je zákon (v.8), tzn. neexistuje žádná institutní kontrola jeho moci – král je živý zákon. Nikdo nemá právo ho opravovat, napomínat. V Izraeli tomu bylo jinak - Dt 17: zákon pro krále. Kniha Daniel není neaktuální spis. Máme před sebou jeden ?lánek z dlouhého řetězce diskuse o struktuře vlády.

- tak jako Josef v Egyptě ani Daniel se nechlubí svým vykladačským uměním, ale ukazuje k dárci - k Hospodinu. On je dárcem rozumu a dává nový vhled do jevů tajemných a těžko prozkoumatelných - podobně jako dnes hlubinná psychologie se snaží rozluštit některé příčiny duševních nemocí. Práce s lidským podvědomím není až objev novověku. Daniel by proto neměl být pochopen jako nějaký ?aroděj nebo zázračný vykladač snů.

- sny tehdy lidé považovali za poselství bohů, a tedy za závažnou záležitost, které se musí věnovat pozornost. Sny byly pro něj klíčem k budoucnosti, právě kvůli svému poselství. V Izraeli nebyl každý sen považován za poselství Hospodinovo, podobně i jiná náboženská znamení neměla být automaticky považována za znamení Hospodinovo. Daniel předkládá "strukturu" všech snů: jste neposlušni vůči bohům, nenavracíte se k božským pořádkům, stihne vás trest, trest se již blíží. Nebúkadnesar byl vystrašen touto děsivou prognózou. Takové zhroutení a obnovu říše kdysi prožíval každý král v Babylonii při novoroční slavnosti. Babylonie byla

považována za kolébkou vřstby. Autor knihy Daniel odmítá vřšteckou filosofii dřjin. (Jeřtř v 5. st. řírkovní otec Augustin odmítá vřštecké praktiky – vřstby se pak znovu dostávají ke slovu ve středověku i novověku).

- Nebúkadnesar uznává Boří svrchovanost. Pojímá Hospodina tak, jak je tomu zvyklř, jako každé jiné bořstvo. Uznává Boří přsobnost, ale jen pro danou chvíli, na urřitém území, při urřité řinnosti. Nechápe Boří jedineřnost a svrchovanost Hospodina pro nřj není "jsem, který jsem". Nemá tedy krátkou pamřř, ani ho nelze obvinít z pokrytectví a proradnosti, když pozdřji nerespektuje Boří vřli, popřř. pronásleduje vřřřící v Hospodina - jen chápe Hospodina po "pohanském zpřsobu".

- Daniel nechtřl na výkladu snu "vydřřlat" politický kapitál. Nechtřl dokázat, ře Boří vláda již nastupuje skrze jeho osobu, proto jen zastává na královském dvoře a odmítá být správcem celé Babylonie (v.48-49).

2. úskalí přřbřhu:

- nemřli bychom sklouznout ke zjiřřřní, ře s pomocí Boří se nám vřdycky musí podařit vyřěřit a rozluřtit všechny nelehké a zcela neobvyklé úkoly, které řádná jiná moudrost, filosofie ři psychologie vyřěřit neumí (v.11) a ře stařř jen nauřit se zvlářřřnímu umřřní modlitby. Přřbřh neznehodnocuje lidský rozum. Nepoukazuje na jeho naprostou nepouřžitelnost, ale ukazuje na jeho hranice a Boří ochotu využít všech našich schopností k odvážřnému zvřřřování.

- více neř na Danielovo vykladařské umřřní bychom se mřli soustředit na zvřřst přřbřhu: dřjiny spřřjí ke svému konci. Řádná řiře není vřřřná. Každá bude přřmořena novou, ale ani ta poslední neobstojí před řřstem království, které chystá Břh. Vyprávřřní mřlo své posluchaře ujistit, ře právř panující řiře nebude trvat vřřřnř a není zapotřebí uctívat krále jako bořřskou autoritu. Tak se nabízel prostor pro odpovřřdné jednání jedince i v dobřř, když panovník vyřřadoval úctu přřmo bořřskou.

- nemřli bychom v dřřtech vzbudit dojem, ře křesřřané mají automaticky lepší vřhled do dřřjinnřých událostí. Tomuto přředsudku protiřeřř nejen tato kniha (jednání Danielovo v.48-49), ale i knihy novozákonní. Jde o urřitou základní orientaci, s nřř přřstupujeme k řivotu – buř se nám vře zdá stále horřř a horřř, nebo vidíme krizi své doby, chápeme sebe jako souřřřst této krize, a snařříme se být pomocí řřřm, kteřř jsou touto krizí bezprostředně ohrořeni, protože víra nám dovoluje rozpoznávat urřité mořžnosti pomoci, které se buř povedou nebo nepovedou – to není nijak zaruřeno.

3. Metodické pokyny k obrázku

Aby mohly dřřti úkol z obrázku splnit, musí přřbřh znát. Neznařená to ovřem, ře je jediná mořžnost rozdat jim ho až po vyprávřřní. Zvlářř se starřřmi dřřřmi ho mřřete využít k samostatné práci. Rozdějte dřřřm pracovní listy a bible a řeknte jim, aby si přřbřh sami přřetly a podle toho dokreslily. Výsledky si potom spoleřně prohlédnte a ptejte se, který obrázek a v řem sen dobře vystihuje (Nřkdo se soustředil na sochu, jinř na její pád, jinř už do podoby sochy zapracoval Danielřv výklad), popřřřpadř co jim sochy, které nakreslily, přřipomínají (sochu na námřřřř, bustu Komenského ři Husa ve farní kanceláři, pomníky na hřřbitovřř...) Odtud se mřře rozvinout rozhovor, který přřbřh aktuálně osvřřřlí.

4. Pomřřcky

O apokalyptice viz Jan Trusina -10 úvah nad knihou Zjevení svatého Jana - Synodní rada 1971.

5. motivařřní uvedení do přřbřhu:

- pro mladřř a střřední vřřk: zeptejte se dřřři, kdo je pyřřň řřlovřřk. Zdali nřřjakého znají. Upozornřte pak dřřři, ře každý řřlovřřk má sklon jednat pyřřňř - i ony samřř. Vyprávřřjte jim pak o tom, jak si Nebúkadnesar nevřřřl rady...

- pro starší školní v?k: probudili jste se n?kdy p?estrašení snem? Jakým zp?sobem jste zaplašili strach?

6. osnovy vypravení:

a) osnova pro mladší a střední školní v?k:

D?tem mladšího a středního školního v?ku lze tento p?íběh vypráv?t témat? jako historii, jako p?íběh, který si Izrael vypráv?l, aby si uv?domil, že se nemá bát pohrom, že n?které v lidské spole?nosti lze odvrátit nebo alespo? trochu zmírnit, a že tedy je možné být solidární s druhými.

I. Motivace

II. Neklid a strach pyšného vládce – neobvyklé p?ání

III. Babylonští mudrcovi jsou bezmocní (v?etn? Daniele) – Danielova solidarita s babylonskými vyklada?i

IV. Daniel se t?emi p?áteli se modlí - prosí o pomoc

IV. Daniel vysv?tlí Nebúkadnesarovi, co se mu vlastn? zdálo

V. Nebúkadnesar si váží Daniele a uznává Hospodina jako toho, kdo rozumí tajemstvím

b) osnova pro starší školní v?k:

využijte skute?nosti, že d?ti staršího školního v?ku již vnímají skute?nost v “d?jinném rozm?ru” a m?žete jim tedy p?ipomenout, že nejde o popis historické události, která se takto odehrála v babylonském zajetí, ale že jde o teologicko-vyznava?ský spis, který m?l povzbudit lid a ukázat, že Izrael ve 2. st. p?ed Kristem není kapkou v mo?i národ? a že Hospodin je stejn? moudrý a moud?ejší než ostatní bohové. Daniel a jeho druhové jsou jen prost?edníky této moudrosti. Samotný Daniel se nechce stát moudrým králem na tr?n?, tím odmítá ideál tehdejších filosof? i náboženských myslitel?. Spíše chce upozornit, že vláda Boží je velmi blízko a že to mají vzít lidé vážn? – toto v?domí bylo v pozadí všech tehdejších o?ekávání.

I. Motivace

II. Nebúkadnesar je rozrušený snem a nepamatuje si ho, chce neobvyklou v?c – nejen výklad, ale i p?ipomenutí samotného snu

III. Babylonští mudrcové jsou bezmocní

IV. Nebúkadnesar?v krutý rozkaz

V. Danielova solidarita s babylonskými vyklada?i, modlí se se t?emi p?áteli - prosí o pomoc

VI. Daniel p?edest?e sen i výklad Nebúkadnesarovi

VII. Nebúkadnesar vzdává úctu Danielovi jako králi a jako znalci sv?tových po?ádk? a moudrosti, p?iznává Hospodinu v?hled do “tajemství budoucnosti”

VIII. Daniel odm?n?n, nechce však vládnout Babylo?an?m

VYPRÁV?NÍ

I. MOTIVACE – HRA NA VŠTCE A PROGNOSTIKY

Zkuste na papíry napsat několik odpovědí na otázku: Co se mnou bude – za 10 minut (za 10 dn?, za 10 let, p?íp. za 50 let)? Pak společné krátké vyhodnocení – pomocí otázek, od blízké budoucnosti ke vzdálené, vedoucí m?že zobec?ovat konkrétní p?edstavy r?zných ú?astníků – a zapisovat je na tabuli nebo velký papír uprost?ed skupiny. Zd?raznit je možno: t?šení se, povolání, kariéra, nejistota, myslím i na druhé. P?ijmout i „hravá“ ?ešení (setkání s UFO apod.), t?eba jako „zcela ne?ekané“, „dobrodružné“. Prognózy si d?ti mohou schovat...

B?hem vypráv?ní lze podtrhávat ve výsledcích to, o ?em te? mluvíme.

Co od vás o?ekávají rodi?e, u?itelé ve škole? Jaké plány máte vy sami?

II. DANIELOVA BUDOUCNOST

Spojit s opakováním, využít motivace. Když Daniele odvedli do Babylóna, byl ve v?ku, kdy se z chlapce stává muž. Také on za?ínal mít (podobn? jako vy) své plány a p?edstavy o budoucnosti. Možná by cht?l být... (m?žeme použít n?které p?íklady z 1. ?ásti, t?šení se). Pocházel z významného židovského rodu, byl talentovaný a m?l dobré vzd?lání. Nic mu nestálo v cest?.

Jenže najednou p?ijde zlom. Všechno je jinak. Co se mnou bude? Bez rodi?? a p?átel. Ješt? v?era jsem myslel..., jenže ?lov?k nemá svou budoucnost v rukou (nevím, obavy).

A potom v Babylón?. Na každém rohu jako by bylo napsáno: „Šance pro tebe!“ (kariéra). Když pro to ud?láš všechno...

A práv? to Daniel a jeho p?átelé odmítli... Pro? vlastn?? - Co se stalo? (Opakování.)

III. KRÁLOVSKÝ SEN

To víte, že se najde u dvora mnoho t?ch, kte?í jim úsp?ch u krále nep?ejí. Cizinci a nová?ci, a hned se tu roztahují. Ale až p?jde do tuhého, ukáže se, kdo je moud?ejší.

A p?íležitost opravdu p?ijde. Jedné noci se palácem rozlehl k?ik. „Nem?žu spát!“ Zdá se, že král není ve své k?ži. „V?štcové, rádci a hv?zdopравci, ke mn?!“ Když se seb?hnou, král roz?ílen? prohlásí: „Zdál se mi sen a úpln? m? to rozhodilo. Chci v?d?t, co bylo v tom snu a co ten sen znamená!“

„Králi, nav?ky bu? živ,“ nasadí v?štci profesionální tón, „to je prostá v?c. ?ekni, co p?esn? jsi ve snu spat?il, a my ti sd?líme správný výklad toho, co t? ?eká.“

„Tak vy jste nerozum?li? Mé slovo je rozkaz!“ k?í?í král, „chci znát ten sen v?etn? jeho výkladu, nebo vás dám popravit a vaše majete?ky nechám zni?it. Zni?ím vás! – Ale když mi odpovíte, budete se ve zlat? topit.“

„Rádi,“ mágové na to, už opatrn?ji, „jen kdyby excellence nazna?ila alespo? kousí?ek toho snu.“

„Já vím moc dob?e, že m? vodíte za nos! Zdržujete a myslíte si, že vychladnu. Nenazna?ím ani ?uk. Tvrdíte, že znáte budoucnost, ve skute?nosti jste podvodníci. Ledaže byste mi ?ekli, co se mi práv? zdálo.“

„Jsme snad bohové? Žádný smrtelník to nesvede. Žádný král takovou v?c po v?štcích nikdy nežádal.“

„Ale já to žádám! Sen krále je zvláš? d?ležitý sen. M?j rozkaz platí. A zítra za?nou popravy.“

IV. BŮH ZNÁ TAJEMSTVÍ

Daniel vezme tu v?c na sebe. P?emluví krále, aby jim dal ?as, že mu ten sen sd?lí. „Jak jsi mohl slíbit tak nemožnou v?c?“ ptali se druhové, když se vrátil z paláce. „V??ím, že Hospodin zná všechno; musí znát i temné hlubiny lidského nitra, sny, ano, i skryté v?ci, to, co se má stát.“ A prosil je o modlitbu. Sám probd?l celou noc. Dostane odpov???

Nazít?í u krále: „Na poznání, které žádáš, králi, je všechna babylónská v?da krátká. Žádný vyklada? sn?, v?štec, výrobce horoskop?, ale ani poctivý v?dátor, mudrc nebo psycholog ti nem?že dát odpov??,“ ?íká Daniel.

„Jak to?“ , diví se král.

Nebúkadnesar byl zvyklý hýbat s lidmi kolem sebe jako s šachovými figurkami. A sledovat sv?j cíl. Naplánovat program na m?síce dop?edu. M?l poradce a v?štce, kte?í odhadovali, jak se bude vyvíjet politická situace. Poznali, co je výhodné a co ne.

Ale Daniel už ví, že okamžité výhody m?žou být zrádné (kariéra). Nejd?ležit?jší je, jak se na cestu, kterou jsme si vybrali, dívá B?h. Dovede nás nakonec k n?mu? A dá se Boží budoucnost poznat už te?? Daniel se ptal v modlitb? a našel odpov??.

V. NEBÚKADNESAR?V SEN

„Hospodin ti dal tento sen, sen o budoucnosti celého sv?ta, sen o posledních dnech. V onu noc jsi, králi, ve snu vid?l velikou sochu.“ – „Ano, socha to byla!“ p?erušil ho vzrušen? král. „Vzpomínám si! Obrovská socha. Zá?ila. Bylo to fascinující - a p?itom d?sivé. A m?la, m?la--“

„M?la hlavu z ryzího zlata, je to tak? Hru? a paže byly st?íbrné. B?icho a boky byly z m?di, a stehna z pevného železa. Nohy od kolen dol? byly také ze železa, ale nap?l smíšeného s hlinou. A potom se utrhl kámen.“

„Kdo to byl? Kdo utrhl ten kámen?“ vyk?ikl král, který te? poslouchal se zav?enýma o?ima.

„Kámen se utrhł bez pomoci lidské ruky. Ude?il do železných a hlin?ných prst? obrovské sochy a rozdrtil je. Socha se zapotácela a vlastní vahou se z?ítila. B?hem malé chvíle nezbylo nic.“

„Nezbylo nic,“ opakoval král. „Zlato, st?íbro, m??, železo s hlinou. Hrozné. Bylo to, jako když vítr zafouká do barevného podzimního listí. Fíí. Znáš také výklad mého snu, Danieli?“

VI. KDO MÁ POSLEDNÍ SLOVO

„Ty jsi, králi, ta zlatá hlava – B?h ti dal moc i slávu. Po tob? p?ijde království st?íbrné, a proto nižší než tvoje zlaté. Pak t?etí království, m?d?né neboli bronzové, protože silou svých zbraní ovládne celou zemi. ?tvrté království bude království železné i hlin?né. Svou pevností a vojenskou silou p?ed?í všechna ostatní, bude jak železo drtit zemi. A to se mu stane osudným: hlína se nesmísí se železem, a to, co m?lo být pevné, ukáže se nakonec jako velmi k?ehké.“

„A ten kámen?“ zeptal se napjat? Nebúkadnesar. Daniel odpov?d?l: „Poslední slovo nad všemi královstvími sv?ta bude mít B?h. Na konci ?asu nastolí království, které rozdrťí všechna p?edchozí království. Ale jeho království z?stane nav?ky. Proto jsi ve snu vid?l, jak se kámen zm?nil v obrovskou skálu

a zaplnil celou zemi.“

Nebúkadnesar na Daniele hleděl tímto zbožně. Líbal by mu ruce. „Stať se mým pobožníkem. Druhým mužem v království. Dám ti moc nad celou zemí. Prosím!“ Daniel požádal krále, aby správnou babylónské krajiny pověřil jeho páté, sám však zůstane na královském dvoře. Když člověk pozná, že moc a sláva má hliněné nohy, tak ho přestane lákat. Já budu rád, že sloužím tomu, jehož království zůstane navždy pevné stát, myslí si Daniel (povolání).

MODLITBA

Náš Pane a Bože, veď nás po své cestě. Po cestě důvěry, která nás jistě dovede k tobě. A víme, že ti na nás záleží, že máš o nás starost v každém okamžiku našeho života. Ať se nebojíme toho, co nás čeká. Amen

podněty pro rozhovor:

- co trvá na "věčné věčnosti"?
- máte rádi dějepis? Slyšeli jste něco o historických zákonech vývoje společnosti?
- přemýšleli jste o tom, že náš svět někdy skončí?
- znáte nějakou říši, která chtěla trvat na věčné věčnosti?
- kdo se dnes zabývá výkladem snů: jen podvodníci nebo i psychologové, psychiatři?
- vyplnilo se vám někdy něco z toho, co se vám zdálo ve snu?
- znáte někoho, kdo si vydělává tím, že vykládá sny?
- vyplývá z příběhu o Danielovi návod, jak nějaké sny vykládat? Uměl Daniel ještě také něco jiného?
- všimli jste si, že Nebúkadnesar měl strach z něho se obával?
- vyprávěl vám už někdo o tom, že v jeho mládí bylo všechno lepší? (zlatý věk - "tenkrát za Rakouska" aj.)
- těšíte se na to, až budete dospělí? Těšíte se na to, co vás čeká, nebo máte z budoucnosti strach?
- nebylo to neprozíravé jednání, že Daniel odmítl být nejvyšším správcem Babylonie hned po králi? Neměl to udělat stejně jako Josef v Egyptě? či někdo křesťanský vládní šéf?

Odkaz na pracovní list

[31 Nebúkadnesar v sen - st](#)

[31 Nebúkadnesar v sen](#)

Odkaz na píseň

[Ten obraz zlatý, obraz se k nebi tyčí](#)

[Bůh je náš Pán a Král, zpívejme mu píseň chval](#)

[Přemýšlej, děkuj a služ \(SV273\)](#)

[Kristus má v rukou celý svět](#)

[Daniel kámen zří \(SV40\)](#)

[Kdo na kolenou klečí, vídá dál](#)

[V nebi je trůn \(SV360\)](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[Daniel 2,1–49](#)